

Den døende Sokrates

Under en spadseretur i *Parco Ciani* langs bredden af Luganosøen blev jeg opmærksom på noget der gemte sig bag nogle buske til venstre for den sti, jeg gik ad. Drevet af nysgerrighed gik jeg tættere på for at se, hvad det var, og den overraskelse, der ventede mig, var en blanding af lige dele forbløffelse, begejstring og bedrøvelse. For dér, delvist gemt i buske og høje træer, mødte jeg selveste Sokrates ramt af skarntydegiften.

Min forbløffelse skyldtes, at det netop var i Lugano, af alle steder, at jeg skulle møde ham på en så håndgribelig måde. Med tiden har jeg ledt efter ham forskellige steder, men bortset fra de sædvanlige portrætter fra antikken (hovedsageligt romerske kopier) og de opbyggelige statuer, der er blevet rejst til hans ære under indflydelse af den neoklassiske strømning (af den slags som Léonidas Drosis (1834–1882), f.eks, skabte i en typisk borgerlig stil for at forherlige en selvretfærdighed som slet ikke var Sokrates'), havde jeg aldrig set noget lignende. Og jeg troede for øvrigt heller ikke, at det fandtes.

Men det fandtes altså, og derfor min begejstring. Tænk at der var en kunstner, der på en enkel og oprigtig måde var i stand til at gengive Sokrates så inderligt og i al hans

menneskelighed. »Den døende Sokrates« (1876) af Markus Antokolski (1843–1902) er virkelig herlig. Ikke at den skal sammenlignes med andre berømte skulpturer og heller ikke at det er Antokolskis bedste værk. Der er dog noget i den måde, hvorpå kunstneren behandler sit emne, der gør dette værk særligt autentisk og rørende (Antokolskis jødiske oprindelse har sikkert spillet ind her – se hans »Jesus foran folket« fra 1878, som ligeledes formår at formidle *ecce homo* i dennes menneskelige nøgenhed). Hvorfor er netop denne gengivelse af Sokrates havnet i Lugano? Det forbliver for mig et mysterium.

Bedrøveligheden hænger naturligvis sammen med baggrunden for hele den historie (det var interessant at se hvordan folk reagerede foran værket: det var tydeligt nok at dem, der kendte til hændelserne, blev nysgerrige og eftertænkssomme, mens for de andre, som ikke genkendte ham, var der bare tale om en gammel mand der var faldet i søvn). Men det var altså ham, Sokrates, denne mand fuld af liv som formåede at stille polis'en over for dens ansvar. Han kunne have flygtet, som det var skik på den tid. Han kunne have fulgt sine elevs råd. Han kunne have bøjet sig og udvist anger. Men det gjorde han ikke. Han gad ikke engang høre på de absurde anklager, der krævede hans dødsdom.

Platon bereter om de forskellige spørgsmål, Sokrates under disse omstændigheder —lænket og i fangenskab— åbent forholdt sig til: det kan læses i *Sokrates' forsvarstale* (om sandhed og argumentation), *Kriton* (om ret og retfærdighed) og *Phaidon* (om det kontingente og det transcendentale). Disse dialoger båret af refleksioner over, hvad *polis*, *agorá* og *samfunds-kontrakten* —de sociale bånd, simpelthen— egentlig er for nogle størrelser og hvad de gør ved den enkelte borger når de ikke respekteres.

Eet grundprincip går igen i dem alle sammen, et sokratisk princip kan vi sige: uretfærdighed hverken kan eller må bekæmpes med uretfærdighed.

Sådanne problemstillinger er selvsagt fortsat højaktuelle i vores tid.

Men det forekom mig indlysende, da jeg stod foran den gamle mand dér i parken i Lugano, at det først og fremmest var spørgsmålet om sublimering (*phronésis*, som man kaldte det i hans tid), Sokrates opfordrede os til at undersøge. *Phronésis*, det vil sige: mådehold som perversionens grænse.

I betragtning af de perverse tider, vi lever i, er dét at anerkende sublimering som en politisk akt, allerede et godt udgangspunkt for at overveje arten af den subversion psykoanalysen taler for.